

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 maja 2024 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej W. Ł. i B. Ł.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 18 września 2020 r., I ACa 803/19,

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko W. Ł. i B. Ł.

o zapłatę,

1) oddała skargę kasacyjną,

**2) zasądza od W. Ł. i B. Ł. na rzecz Bank spółki akcyjnej w W.
kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 września 2020 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi, w sprawie z powództwa Bank S.A. w W. przeciwko W.Ł. i B. Ł. o zapłatę, na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 11 kwietnia 2019 r. oddalił apelację (pkt 1. wyroku) oraz zasądził od W. Ł. i B. Ł. na rzecz Bank S.A. w W. kwotę 4 050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwem z 24 kwietnia 2018 r. wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym powódka wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kwoty 78 362,42 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że 31 października 2016 r. zawarła z pozwanymi umowę pożyczki. Z uwagi na to, że pozwani nie wywiązali się z ciążącego na nich zobowiązania do terminowego dokonywania spłat w wysokościach ustalonych w umowie, powódka pismem z 9 kwietnia 2018 r. wezwała pozwanych do zapłaty, a 24 kwietnia 2018 r. wystawiła wyciąg z ksiąg banku stwierdzający wysokość zadłużenia pozwanych. Powódka dochodzi od pozwanych należności głównej (niespłaconego kapitału) w kwocie 69 790,42 zł, odsetek umownych w wysokości 2 059,34 zł oraz odsetek umownych za opóźnienie w wysokości 6 512,66 zł.

Postanowieniem z 28 maja 2018 r. Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie przekazał sprawę do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi wobec stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Następnie, postanowieniem z 25 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Łodzi jako rzeczowo właściwego do jej rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 11 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 78 362,42 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 24 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 9 336 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że powódka, w imieniu której działał doradca klienta, zawarła z pozwanymi 31 października 2016 r. umowę kredytu gotówkowego. Umowa została zawarta za pośrednictwem partnera Banku S.A. - w Ł.. Łącznie kwota udzielonego kredytu wypłacona przez powódkę pozwanym wynosiła 71 571,37 zł i od tej kwoty miały być naliczane przez powódkę odsetki. Kredyt został udzielony na 10 lat – na okres od 31 października 2016 r. do 30 października 2026 r. Łącznie z odsetkami, kapitałem i prowizją pozwani mieli spłacić kwotę 95 266,91 zł. Spłata miała nastąpić w 120 miesięcznych ratach po 793,89 zł każda z rat począwszy od 30 listopada 2016 r., z tym, że ostatnia rata miała wynosić 794 zł.

31 października 2016 r. na rachunek bankowy pozwanych została przelana kwota 71 571,37 zł tytułem uruchomienia kredytu. Pozwani spłacili 4 raty po 793,89 zł w dniach: 30 listopada 2016 r., 3 stycznia 2017 r., 30 stycznia 2017 r. i 6 marca 2017 r.

Z uwagi na to, że pozwani nie dokonali dalszych spłat, powódka pismami z 5 maja 2017 r. oraz 29 maja 2017 r. wezwała pozwanych do zapłaty zaległych rat pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu.

Wobec braku reakcji ze strony pozwanych powódka pismem z 29 czerwca 2017 r. wypowiedziała umowę kredytu z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin 14 dni roboczych, licząc od daty doręczenia pozwanym przedmiotowego pisma. Jednocześnie bank zastrzegł, że w razie dokonania przez pozwanych w okresie wypowiedzenia spłaty przeterminowanego zadłużenia, wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach. W przypadku natomiast braku uregulowania całej zaległości, umowa zostanie rozwiązana z upływem okresu wypowiedzenia, całość zobowiązań wynikających z umowy zostanie postawiona w stan wymagalności, a obowiązkiem pozwanych będzie natychmiastowa spłata całego zadłużenia. Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu zostało podpisane przez pełnomocnika powodowego banku i wysłane do pozwanych przesyłkami poleconymi – przesyłki te, adresowane do obojga pozwanych na ich wspólny adres, odebrała 10 lipca 2017 r. B. Ł. (przesyłkę adresowaną do pozwanego W. Ł. odebrała jako jego żona).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Jako bezzasadne Sąd ten ocenił podnoszone przez pozwanych zarzuty: braku legitymacji czynnej powódki, nieważności umowy, braku zapoznania się z warunkami kredytu jak i wniosku kredytowego, braku wymagalności roszczenia, braku udowodnienia wysokości roszczenia.

Sąd I instancji wskazał, że powódka z dniem 4 listopada 2016 r. wstąpiła w prawa i obowiązki Banku S.A. określone w sporządzonym planie podziału a wstąpienie to dotyczyło wszystkich – poza związanymi z działalnością hipoteczną – wierzytelności Banku S.A. Wierzytelność objęta pozwem nie należy do wierzytelności związanych z działalnością hipoteczną, a zatem nastąpiło jej przejście na powódkę, która tym samym posiada legitymację czynną w procesie.

Odnosząc się do zarzutu nieważności umowy kredytu, Sąd I instancji podkreślił, że z treści umowy wprost wynika, że została podpisana przez doradcę klienta powodowego banku, który to doradca działał w imieniu i na rzecz banku. Okoliczność, że na poszczególnych stronach umowy znajdują się jedynie parafy, a nie czytelne podpisy stron nie ma znaczenia dla ważności umowy, skoro podpisy pod umową są prawidłowe.

Sąd I instancji uznał ponadto za dopuszczalne złożenie przez powódkę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu z zastrzeżeniem warunku.

Wreszcie, Sąd *a quo* uznał, że powódka wykazała wysokość dochodzonego roszczenia. Sąd uznał za wiarygodne dowody z dokumentów przedstawione w tym zakresie przez powódkę, zwracając jednocześnie uwagę, że twierdzenia pozwanych dotyczące nieudowodnienia wysokości roszczenia zostały sformułowane w sposób ogólnikowy a pozwani nie przedstawili żadnych konkretnych zarzutów odnośnie do wysokości zadłużenia wskazanej przez powódkę, w szczególności nie przedstawili własnego wyliczenia tego zadłużenia.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wnieśli pozwani, zaskarżając go w całości. W apelacji sformułowali zarzuty koncentrujące się głównie wokół kwestii oceny dowodów dokonanej przez Sąd *a quo*. W oparciu o sformułowane w apelacji zarzuty pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu według

norm przepisanych za postępowanie przed Sądem I instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W ocenie Sądu II instancji apelacja pozwanych nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd *ad quem* wskazał, że Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia co do stanu faktycznego sprawy, które Sąd II instancji uznaje za własne. Sąd ten przyjął, że pozwani nie zdołali zakwestionować oceny dowodów dokonanej przez Sąd *a quo* ani poczynionych na podstawie tej oceny ustaleń faktycznych. Zdaniem Sądu II instancji pozwani przedstawili wyłącznie własną, subiektywną ocenę zebranych w sprawie dowodów.

Sąd *ad quem* wskazał dalej, że dopuszczalne było złożenie przez powódkę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu z zastrzeżeniem warunku potestatywnego, które to zastrzeżenie, na co zwrócił uwagę Sąd, zostało uczynione na korzyść pozwanych. Dawało im bowiem możliwość doprowadzenia do kontynuacji stosunku prawnego nawiązanego na podstawie umowy kredytu, co w przypadku wypowiedzenia bezwarunkowego nie byłoby możliwe. Warunkowe oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu nie stwarzało również jakiegokolwiek niepewności prawnej co do sytuacji prawnej pozwanych, ponieważ to wyłącznie w gestii pozwanych pozostawała ostatecznie skuteczność złożonego przez powódkę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy.

Sąd II instancji nie miał również wątpliwości, że umowa kredytu została przez strony ważnie zawarta.

Odnosząc się do zarzutu pozwanych dotyczącego nieudowodnienia przez powódkę wysokości dochodzonego roszczenia, Sąd *ad quem* wskazał, że pozwani na poparcie swoich twierdzeń nie przedstawili żadnych dowodów, a w konfrontacji z materiałem dowodowym zaprezentowanym przez powódkę podnoszone przez nich

zarzuty są całkowicie bezpodstawne. Poza ogólnym negowaniem wyliczenia wysokości zobowiązania przedstawionego przez powódkę, pozwani nie zgłosili żadnych konkretnych zarzutów co do prawidłowości wyliczenia zadłużenia przez stronę powodową, które poddawałyby się weryfikacji. Z kolei całokształt zebranego materiału dowodowego pozwalał, w ocenie Sądu II instancji, uznać, że powódka udowodniła wysokość dochodzonego roszczenia, także mając na uwadze regulację zawartą w art. 230 k.p.c. Sąd *ad quem* wskazał również w tym kontekście, że to na pozwanych spoczywał obowiązek precyzyjnego wskazania, w jakim zakresie kwestionują wyliczenie przedstawione przez powódkę oraz zgłoszenia ewentualnych wniosków dowodowych na poparcie swoich twierdzeń.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji wnieśli pozwani, zaskarżając ten wyrok w całości. W skardze sformułowali zarzuty naruszenia: art. 75 w zw. z art. 75c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 2488; dalej: pr. bank.) w zw. z art 354 § 2 k.c.; art. 60 k.c. w zw. z art. 89, 94 k.c.; art. 103 § 3 k.c. w zw. z art 97 k.c.; art. 481 k.c.; art. 233 § 1 k.p.c. W oparciu o powyższe zarzuty pozwani wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanych na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

1. Wskazując zarzuty naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię, tj. art. 103 § 3 w zw. z art 97 k.c. w związku z uznaniem, że pomimo faktu, że umowa zawarta była poza siedzibą przedsiębiorstwa przez pośrednika „N.”, to i tak nastąpiło domniemanie umocowania w sytuacji, gdy w przypadku bezpośredniego zawarcia umowy z powodem miała by ona inne koszty około kredytowe i warunki udostępnienia kapitału, a ponadto art. 481 k.c. poprzez błędne uznanie możliwości naliczania odsetek karnych po hipotetycznym wypowiedzeniu

umowy kredytowej od całości zobowiązania o czym świadczą raporty, skarżący nie zawarli w uzasadnieniu skargi argumentów na poparcie powyższych zarzutów. Tym samym Sąd Najwyższy nie mógł odnieść się do nich merytorycznie, podejmując za skarżących próbę zrekonstruowania motywów, które stoją za sformułowanymi przez nich zarzutami.

Wspomnieć w tym kontekście należy, że nawet w razie uznania, iż umowa została zawarta przez osobę niemającą umocowania, jest ona dotknięta sankcją bezskuteczności zawieszanej (*negotium claudicans*), a zatem skuteczność umowy zależy od potwierdzenia przez mocodawcę, w imieniu którego została zawarta. Trafnie wskazuje bank w odpowiedzi na skargę kasacyjną, że nawet gdyby przyjąć, że osoba podpisująca umowę w imieniu banku nie miała w chwili zawierania umowy właściwego umocowania, to udostępnienie przez udzielającego kredytu wskazanych w umowie środków pieniężnych na rzecz pozwanych jest równoznaczne z potwierdzeniem zawarcia umowy, które jako takie nie wymaga zachowania szczególnej formy i może być dokonane w sposób dorozumiany.

2. Podobnie skarżący nie zawarli w skardze kasacyjnej argumentacji przemawiającej za przyznaniem, iż doszło w sprawie do naruszenia prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy poprzez naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. skutkującego przyjęciem, iż realiach sprawy doszło do skutecznego wezwania do zapłaty pozwanych pismem z 29 maja 2017 r. Zgodnie z tym przepisem, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W związku z tym jedynie ubocznie wypada przypomnieć, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Wedle zaś ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego, przepis ten skutkuje koniecznością uznania, iż skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (zob. zamiast wielu wyroki Sądu Najwyższego: z 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76; z 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05; z 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06; z 8 października 2009 r., II CSK 222/09). W konsekwencji zarzut kasacyjny sformułowany na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. jest bezprzedmiotowy.

3. Zgodnie z art. 75 ust. 1 pr. bank., w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Jeżeli strony nie określiły w umowie terminu dłuższego, okres wypowiedzenia wynosi 30 dni, zaś w razie zagrożenia kredytobiorcy upadłością – 7 dni (art. 75 ust. 2). Natomiast wypowiedzenie umowy kredytu z powodu utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej lub zagrożenia jego upadłością nie może nastąpić, jeżeli bank zgodził się na realizację przez kredytobiorcę programu naprawczego (art. 75 ust. 3 pr. bank.).

Z kolei art. 75c pr. bank. precyzuje obowiązki banku w przypadku opóźniania się przez kredytobiorcę ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu. W takim bowiem przypadku bank wzywa kredytobiorcę do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych, a w wezwaniu informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Umożliwić ma też restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy oraz – co istotne – na wniosek tego ostatniego (art. 75c ust. 1-3 pr. bank.).

4. Artykuł 75c pr. bank. został wprowadzony z dniem 27 listopada 2015 r. ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1854; art. 13). Wówczas został też zmieniony art. 75 ust. 1 pr. bank., stanowiąc, że w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w przypadku utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank mógł, z zastrzeżeniem art. 75c, obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Kolejna zmiana art. 75 ust. 1 pr. bank. nastąpiła z dniem 1 stycznia 2016 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 814), stanowiąc, że w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w przypadku utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu

albo wypowiedzieć umowę kredytu, o ile ustawa z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne nie stanowi inaczej.

W świetle powyższych przepisów skorzystanie przez bank z uprawnienia do wypowiedzenia umowy powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dla kredytobiorcy dolegliwych, zwłaszcza uprzednich wezwań do zapłaty, z uwzględnieniem możliwości złożenia przez dłużnika z wniosku o restrukturyzację zadłużenia po uprzednim pouczeniu go o takiej możliwości (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22; z 28 marca 2023 r., II CSKP 728/22). W rozpoznawanej sprawie pozwani zostali wezwani do zapłaty wymagalnego zadłużenia z umowy kredytowej dwukrotnie – pismami z 29 maja 2017 r., a wcześniej z 4 maja 2017 r. W tym ostatnim zostali poinformowani o tym, że istnieje możliwość złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Art. 75c pr. bank. pełni funkcję gwarantującą zachowanie minimalnego standardu proceduralnego poprzedzającego możliwość wypowiedzenia przez bank umowy kredytu. Wypowiedzenie umowy zawartej z konsumentem jest bezskuteczne, jeżeli uprzednio bank nie dopełnił czynności upominawczych przewidzianych w tym przepisie. W konsekwencji realizacja tego standardu jest konieczną przesłanką skuteczności wypowiedzenia. Przyjęcie odmiennego stanowiska pozostawiałoby w sprzeczności z *ratio legis* art. 75c pr. bank., którego celem jest zapewnienie kredytobiorcy możliwości pozostania w stosunku umownym z bankiem, mimo wystąpienia trudności w spłacie zobowiązania (zob. m. in. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2019 r., II CSK 723/18; z 18 czerwca 2021 r., IV CSKP 92/21, OSNC 2022, nr 1, poz. 9; postanowienie SN z 17 listopada 2022 r., I CSK 4786/22).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko dopuszczające połączenie w jednym piśmie wezwania do zapłaty wraz z informacją o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia oraz warunkowego wypowiedzenia kredytu na wypadek niezłożenia tego wniosku (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., IV CSK 172/20; z 25 czerwca 2020 r., II CSK 108/20; z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20; z 22 lutego 2023 r.,

I CSK 1721/22; wyroki Sądu Najwyższego: z 27 listopada 2019 r., II CSK 723/18; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14).

5. Skarżący sformułowali zarzut naruszenia art. 60 w zw. z art. 89, 94 k.c., podnosząc, że wypowiedzenie zawiera warunek, który ze względu na okoliczności sprawy pozostaje niemożliwy do zrealizowania, a stanowisko powoda przy wypowiedzeniu powinno być jednoznaczne i nie zostawiać pola do interpretacji co do celu oświadczenia woli złożonego przez bank. Powódka pismem z 29 czerwca 2017 r. dokonała pozwanym warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej, wskazując, że z powodu niedotrzymania warunków umowy i nieuregulowania zaległości pomimo wezwania do zapłaty, wzywa do dokonania, w terminie 14 dni roboczych, licząc od dnia otrzymania pisma, spłaty zaległości w wysokości w piśmie tym wskazanej. Jednocześnie powódka poinformowała każde z pozwanych o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania tego pisma, wniosku o restrukturyzację zadłużenia, zaś w przypadku nieskorzystania z uprawnień wynikających z art. 75c pr. bank., wypowiada umowę kredytową z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin 14 dni roboczych, licząc od dnia doręczenia pisma zawierającego warunkowe wypowiedzenie umowy. Wreszcie, w piśmie tym wskazano, że jeżeli w okresie wypowiedzenia zostanie dokonana całkowita spłata zadłużenia przeterminowanego, wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach. Natomiast w przypadku nieuregulowania zadłużenia przeterminowanego bądź uregulowania go w niepełnej wysokości, umowa zostanie rozwiązana wraz z upływem okresu wypowiedzenia, a całość zobowiązań z niej wynikających zostanie postawiona w stan wymagalności.

Co do dopuszczalności wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem niespłacenia zadłużenia w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie jest wyłączone dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, iż jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli osoby wykonującej zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Tego rodzaju zastrzeżenie podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c., z uwzględnieniem konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12,

OSNC 2013, nr 11, poz. 132; także np. wyroki SN: z 9 grudnia 2021 r., III CSKP 164/21; z 26 maja 2021 r., I CSKP 48/21, OSNC 2022, nr 3, poz. 30; z 12 maja 2021 r., IV CSKP 11/21; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; postanowienia SN: z 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22; z 30 kwietnia 2021 r., I CSK 66/21; z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20; z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1606/22).

W szczególności warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej dotyczy wyrok Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r., II CSK 750/15 (Monitor Prawa Bankowego 2017, nr 11, s. 58), akceptujący możliwość zastosowanie w nim warunku, o ile nie jest to sprzeczne z konstrukcją konkretnej umowy. Warunkiem może być spełnienie świadczenia, ponieważ zapłata nie zawsze jest zdarzeniem całkowicie uzależnionym od woli dłużnika (wyroki SN z 6 września 2007 r., IV CSK 118/07, OSP 2008, nr 12, poz. 125 i z 17 marca 2011 r., IV CSK 358/10). Z kolei w postanowieniu Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20, wyrażony został pogląd, że konstrukcja warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej wydaje się „wybitnie prokonsumencka”, ponieważ daje klientowi „ostatnią szansę” na zachowanie wiążącej strony umowy.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko, iż jest dopuszczalne wypowiedzenie umowy kredytu przez bank w sposób uzależniający skutek w postaci początku biegu ustalonego w umowie okresu prowadzącego do rozwiązania umowy od tego, czy dłużnik spłaci wymagalne zadłużenie w zakreślonym przez bank terminie. Wypowiedzenie umowy nie może być jednak czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy, jeżeli istnieją nawet podstawy do wypowiedzenia zgodnie z treścią umowy. Skorzystanie przez bank z takiego jednostronnego uprawnienia kształtującego powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dolegliwych dla dłużnika, zwłaszcza uprzednich wezwań do zapłaty (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14). Warunek sformułowany w sposób taki, jak w okolicznościach niniejszej sprawy, ma charakter tzw. warunku potestatywnego, który uzależnia powstanie określonych skutków prawnych od zdarzenia, na który wpływ ma druga strona czynności prawnej. Nie jest „czysto” potestatywnym tzw. warunkiem woli (wolicjonalnym). W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko o dopuszczalności co do zasady wypowiedzenia

umowy z zastrzeżeniem, że skutek tego oświadczenia zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, w szczególności, gdy zdarzenie zależne polegać ma na spełnieniu lub niespełnieniu określonego świadczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 września 2007 r., IV CSK 118/07, OSP 2008, nr 12, poz. 125; z 17 marca 2011 r., IV CSK 358/10, OSNC 2011, nr 12, poz. 136; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 26 maja 2021 r., I CSKP 48/21, OSNC 2022, nr 3, poz. 30; z 16 czerwca 2023 r., II CSKP 587/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2020 r., I CSK 547/19).

Splata przez skarżących zadłużenia w postaci zaległej kwoty kredytu (co zależało od ich działania) skutkowałaby bezskutecznością oświadczenia o wypowiedzeniu umowy przez bank, a tym samym kontynuacją stosunku kredytu. Takie sformułowanie uzależnienia skuteczności jednostronnej czynności prawnej banku jest dopuszczalne, stwarzając możliwość kontynuowania umowy o kredyt na dotychczasowych warunkach, a tym samym uniknięcia jej wypowiedzenia, a tym samym powstania skutku w postaci wymagalności całości zobowiązania.

Z art. 75c pr. bank. nie wynika ponadto wymaganie, by wezwanie do zapłaty zaległych świadczeń z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o dokonanie restrukturyzacji zadłużenia oraz oświadczenie o wypowiedzeniu umowy stanowiły oddzielne dokonywane przez bank czynności. Jeżeli umowa łącząca strony nie stanowi inaczej za dopuszczalną uznać należy możliwość wypowiedzenia umowy w powiązaniu z wezwaniem do uregulowania zadłużenia i pouczenie o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2023 r., II CSKP 786/22; z 15 maja 2023 r., II CSKP 489/22).

6. W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz powoda, który wniósł w terminie odpowiedź na skargę kasacyjną pozwanego, rozstrzygnięto na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

[SOP]

[ał]